

Seminar varkens en pluimveehouderij

Versnipperde kennis samenbrengen

Een week lang trekken enkele docenten en studenten van hao en wur intensief met elkaar op. Ze bezoeken bedrijven en discussiëren tot 's avonds laat. Op vrijdag 21 november bezoeken ze een varkensbedrijf in Den Dungen.

Om half elf hoopt projectleider Wanka Lelieveld met zijn studenten bij het bedrijf van varkenshouder Nicky Sanders bij Den Dungen in Noord-Brabant aan te komen. Hij heeft Vakblad Groen Onderwijs uitgenodigd een dag mee te lopen. Als ik op vrijdag 21 november even voor half elf arriveer, zijn de studenten er nog niet. In de bezoekersruimte van de varkensstal ont-

moet ik Sanders en Bert van den Berg. Hij is beleidsmedewerker bij de 'Dierenbescherming'. Even later komen docenten Marcel van Ooijen (VHL Wageningen) en Carla Schonenberg (HAS Den Bosch) binnen.

Dagthema

Sanders praat aan een stuk door over zijn diervriendelijke stal en zijn plan-

nen om meer burgers naar het platteland te trekken. Een maand eerder heeft hij zijn stal opengesteld voor belangstellenden. De stal is een 'ComfortClass' varkensvleesstal. De varkens hebben er veel ruimte. Ze kunnen kiezen of ze willen wroeten in de wroetbak, er is een voerbak, en ze kunnen bij elkaar gaan liggen als ze dat willen. Via een raam in de bezoe-

“We vinden consumptie van dierlijke producten niet noodzakelijk maar een wereldwijd gegeven.” Bert van den Berg van de dierenbescherming stookt de discussie met studenten op

kersruimte kunnen we zien hoe de varkens zich vermaken.

Ruim na elf uur arriveert de groep studenten en hun begeleiders. “Sorry, het is gisteravond nogal laat geworden”, zo verontschuldigt projectleider Wanka Lelieveld. De twaalf studenten (hao en wu) en hun begeleiders overnachten de hele week in De Glind. Overdag bezoeken ze bedrijven, zijn er inleidingen door onderzoekers en vinden er discussies plaats over actuele thema’s in de sector en over keuzes die je als ondernemer moet maken. Door de gevarieerde samenstelling van de groep (zie kader) zijn er veel invalshoeken. De discussies stoppen niet na het bedrijfsbezoek. De gesprekken gaan ’s avonds door, waarbij de tijd soms wordt vergeten. Een van de redenen waarom het laat werd. Voordat Lelieveld het woord geeft aan Sanders, leidt Hans Huijbers, student HAS Den Bosch de dag in. Hij vertelt dat ze de afgelopen week bij verschillende bedrijven zijn geweest, bij een bedrijf met de ‘Volwaardkip’, bij innovatieve varkenshouders. Elke dag is er een ander thema. Vandaag is het thema dierenwelzijn.

Kapstok

“Dierenwelzijn was niet het uitgangspunt toen ik een nieuw stalsysteem zocht”, vertelt Sanders. Hij zocht naar een systeem voor groepshuisvesting dat kostenefficiënt en arbeidsbesparend is. Via zijn netwerkactiviteiten, onder meer als voorzitter van de ZLTO-afdeling, kwam hij toevallig in aanraking met het ComfortClass-project – een gezamenlijk project van Wageningen UR, LTO en de Dierenbescherming. “Het bleek goed te passen bij mijn uitgangspunten.” En natuurlijk vindt Sanders dierenwelzijn ook belangrijk: “De samenleving verwacht dat we er aandacht aan besteden. We worden er op afgerekend. Daarom wil ik ook laten zien wat we doen.”

Na zijn inleiding stellen studenten vragen. Niet alleen informatieve vragen over de wroetbak, ‘wat is dat?’ maar ook kritische vragen. Waarom zijn de staarten nog gecoupeerd? Waarom heb je geen uitloop voor de varkens? Sanders legt uit dat vrije uitloop bedrijfshygiënische risico’s met zich meebrengt. “Het voegt bovendien niet veel toe aan het welzijn. Varkens zijn schemerdieren.” Om half een is het tijd voor een korte lunchpauze. “Dames, hier staat het vegetarische spul”, zegt Rik te Loo, student Dierwetenschappen aan de WUR, waarmee hij duidelijk maakt hoe hij daarover denkt. Het is koud in de bezoekersruimte. Net als iedereen, doe ik ook mijn jas aan, want ik begin te verkouwen. Bij de kapstok vertelt Tom Wilmssen, student HAS Den Bosch me dat hij de discussies erg leuk vindt. “Als we alleen met has-studenten op stap zouden gaan, zou er nooit zoveel boven tafel komen. De discussies ’s avonds zijn heel waardevol.”

Out of the box

Bert van den Berg van de Dierenbescherming stookt door zijn inleiding de discussie nog wat op. “De Dierenbescherming vindt consumptie van dierlijke producten niet noodzakelijk, maar ac-

cepteert dat het een wereldwijd gegeven is.” Zijn organisatie ziet de varkenshouderij als een economisch succesvolle sector, maar met onvoldoende aandacht voor het dierenwelzijn. Dat is een van de redenen waarom de dierenbescherming aan het ComfortClass project meedoet. Het bedrijf van Sanders is een van de vijf bedrijven waar het in de praktijk getest wordt.

Anne ten Brummelhuis, studente communicatie in Wageningen, wil weten hoe de dierenbescherming dit soort initiatieven communiceert met haar achterban. Accepteren ze dat je zo toch meewerkt aan de varkenshouderij? Pas je je taalgebruik aan? Er ontstaat discussie over wat je onder dierenwelzijn verstaat. En over wat de rol van de consument is in het afdwingen van dierenwelzijn. Door de discussies verstrijkt de tijd ongemerkt. Het programma loopt uit, ondanks de kou lijkt niemand dat erg te vinden. Na een inleiding door medewerkers van ABN/Amro over investeren in duurzaamheid, gaat de discussie verder. Wat verstaat de bank onder duurzaamheid? De studenten herkennen de drie p’s (people, planet en profit) niet duidelijk in de visie zoals die gepresenteerd is. ‘Het lijkt vooral over profit te gaan.’ “Deze week, en vooral de discussies,

Varkenshouder Nick Sanders raadt studenten aan als ondernemer met alle partijen contact te houden, geen deuren te sluiten en je eigen weg te kiezen

De varkens in de ComfortClass stal van Nick Sanders kunnen naar de wroetplek, de voerplek of gewoon lekker liggen. Dierenwelzijn is gewaarborgd, maar het bespaart ook op arbeid en kosten

hebben me aan het denken gezet”, vertelt Johan Melis me. “Ga je door op de bestaande voet, of zet je een ander product in de markt om het bedrijf meer perspectief te geven.” Johan is tweedejaars student in Den Bosch. Thuis hebben ze een varkensbedrijf maar hij weet nog niet of hij het bedrijf overneemt. Ook de andere studenten zijn in een eerste reactie heel positief. “We hebben heel innoverende dingen gezien,” zegt Tom Wilmsen, “voor ons was dit een heel belangrijke week.” Anne ten Brummelhuis vertelt dat er tijdens haar studie gehamerd wordt op ‘out-of-the-box’-denken. “Hier heb ik voor het eerst gezien wat het is.”

Eigen pad

Het lijkt een goede combinatie om studenten, docenten, onderzoekers en ondernemers van verschillende achtergrond bij elkaar te brengen. “Het mana-

gen van dieren in systemen zoals we vandaag gezien hebben is razend ingewikkeld”, zegt onderzoeker Peter Groot Koerkamp. “Elke ondernemer is bijna onderzoeker. Daarom is het belangrijk om samen nieuwe kennis te produceren voor de sector.”

Projectcoördinator Wanka Lelieveld hoopt dat de ervaringen van de seminars, ook die van duurzame melkveehouderij en het nog uit te voeren seminar glastuinbouw, een model opleveren waarmee duurzaamheid en maatschappelijke thema’s structureel in het onderwijs ingebed kunnen worden. Het kan docenten en student van mas, has en Wageningen helpen, denkt hij. Rik te Loo heeft als student, zo schrijft hij me een paar dagen later, naast dit seminar ook deelgenomen aan het seminar duurzame melkveehouderij. Hij zegt veel geleerd te hebben van de hassers, maar vooral ook van de massers. “Die hebben veel meer praktijkkennis. De presentaties van de ondernemers zijn daarom ook heel interessant. Die hebben echt wat te vertellen.”

Ondernemer Sanders heeft de studenten aan het slot van de middag nog wel wat te vertellen: “Blijf straks als ondernemer in contact met alle partijen. Sluit geen deuren, dat is de grootste fout die je kunt maken. Geef nooit af op wat een ander doet, maar kies je eigen pad en vertrouw erop.” □

Kennisuitwisseling in seminar

Het seminar ‘duurzame pluimvee en varkenshouderijsystemen’ is in feite een kort en intensief vak voor docenten en studenten van het hao (HAS Den Bosch, CAH Dronten en VHL) en de universiteit van Wageningen. In de week vindt kennisuitwisseling plaats tussen studenten, docenten, ondernemers en onderzoekers aan de hand van verschillende thema’s: economische varkenshouderij, castratie, huisvesting, pluimvee en dierenwelzijn. Naast technologische ontwikkelingen is er ruim aandacht voor de maatschappelijke context.

Overdag bezoeken de deelnemers verschillende innovatieve, soms biologische veehouderijbedrijven (varkens en pluimvee). Er is veel tijd voor discussie tijdens de bezoeken en het avondprogramma. De samenstelling van de groep is gevarieerd. Naast has- en wu-studenten veehouderij nemen bijvoorbeeld ook een studente communicatie, een aio toegepaste filosofie en enkele onderzoekers (agrarische geschiedenis en agrarische bedrijfstechnologie) deel aan de week. Die gevarieerde samenstelling zorgt ervoor dat discussies interessant zijn. “Je brengt versnipperde kennis samen”, vindt wu-student Pieter de Gouw. Tom Wilmsen, student HAS Den Bosch vindt dat de week veel zaken naar boven brengt, meer dan in een programma met alleen has-studenten gebeurd zou zijn.

Het seminar is een Wurks-project (Wageningen UR Knowledge Sharing, www.wurks.wur.nl). Naast kennisuitwisseling is het op peil houden van kennis van docenten in het beroepsonderwijs een doel. De expliciete aandacht voor de maatschappelijke context is een nieuw element. In oktober was er een vergelijkbaar seminar ‘duurzame melkveehouderij’ waaraan ook mbo-leerlingen (AOC Friesland) deelnamen. En een seminar voor de glastuinbouw is in voorbereiding.

Voor meer informatie over de seminars: projectleider Wanka Lelieveld (tel. 06-14979806 of e-mail wanka.lelieveld@gmail.com).